

פקוד יפקוד- הרבנית נועה לאו

במעבר מספר בראשית לספר שמות, ממשפחה לעם, ומהיחזות בטוב מצרים לשעבוד של העם, נמסרת לעם ישראל סיסמת הגאולה: "פקוד יפקוד".

יוסף משביע את אחיו לפני מותו להעלות את עצמותיו ממצרים ואומר להם:

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו אֲנִי מֵת וְאֱלֹהִים פָּקְדוּ יִפְקְדוּ אֶתְכֶם וְהֵעֵלָה אֶתְכֶם מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב: וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת-בְּנָיו יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקְדוּ יִפְקְדוּ אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֵעֵלְתֶם אֶת-עַצְמוֹתַי מִצֵּה: (בראשית נ, כד - כה.)

על מילים אלו אומר הרש"ר הירש: "שתי מילים אלו היו לנקודות האור ששמרו על תקוות ישראל במשך מאות בשנים, לשחרר הממשמש ובא."

כשיעמוד משה מול הסנה ויהסס לקבל את השליחות, יאמר לו ה': "לָךְ וְאֶסְפֹּתְ אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פָּקְדוּ יִפְקְדוּ אֶתְכֶם וְאֶת-הָעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרַיִם: וְאָמַר אֲעֵלָה אֶתְכֶם מִצְרַיִם אֶל-אָרֶץ הַכְּנָעַנִי וְהַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְרָזִי וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי אֶל-אָרֶץ זְבֹת חֶלֶב וְדָבַשׁ: וְשָׁמְעוּ לְקֹלְךָ... (שמות פרק ג, טז - יח.)

חז"ל באזנם הרגישה קשרו בין הפסוקים:

"ויעש האותות לעיני העם" (שמות ד ל) – מה שאמר למעלה. "ויאמן העם" – עשו, כמו שאמר הקב"ה: "ושמעו לקולך" (שם ג יח). יכול לא האמינו עד שראו האותות? לא! אלא "וישמעו כי פקד ה' " – על השמועה האמינו ולא על ראיית האותות. ובמה האמינו? על סימן הפקידה שאמר להם, שכך היה מסורת בידם מיעקב שיעקב מסר את הסוד ליוסף ויוסף לאחיו ואשר בן יעקב מסר את הסוד לסרח בתו ועדיין היתה היא קיימת, וכך אמר לה: כל גואל שיבוא ויאמר לבני: "פקוד פקדתי אתכם", הוא גואל של אמת. כיון שבא משה ואמר: "פקוד פקדתי אתכם", מיד: "ויאמן העם". במה האמינו? כי שמעו הפקידה, זהו שכתוב: "וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניים ויקדו וישתחוו". ויקדו – על הפקידה, וישתחוו – על כי ראה את עניים. (שמות רבה פרשת שמות פרשה ה סימן יג.)

דברי המדרש מעצימים את כוחה של מסורת העוברת מדור לדור. הגאולה אינה יכולה לבוא רק מלמעלה, בפתאומיות. היא מגיעה גם מתוך החיבור העמוק של העם אל המסורת שמעבירה את מילות הקוד, מסורת שעוברת מאב לבן (ולבסוף גם לבת - שרח בת אשר שהאריכה ימים, וגם גילתה לבנ"י את מקומו של ארון יוסף ביצ"מ), ומחזיקה את האמונה

שיום יבוא והקב"ה יפקוד את עמו. פקידה במשמעות של זכירה, של תשומת לב ופעולה למען הנפקד. האמונה העמוקה הזו בגאולה העתידה לבוא מתחברת אל שליח ה' ומאפשרת את הוצאתה אל הפועל.

הרמב"ן מקשה: "ויש עליך לשאול, ומנין להם שיאמינו, שמא שמע משה במסורת הזאת כמותם?". אולי הסיסמה הסודית עברה גם אל משה דרך לוי, ומכאן שאין בדבריו כל "סימן?"

תשובתו של הרמב"ן מתבססת על מדרש נוסף:

אמר ר' חמא: בן י"ב שנה נתלש משה רבינו מבית אביו. למה כן? שאילו גדל בבית אביו ובא ואמר להן לישראל הדברים, לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים: אביו מסכה לו! לפי שיוסף מסרה ללוי, ולוי לקהת, וקהת לעמרם. לכך נתלש מבית אביו. וכשהלך והגיד לישראל כל הדברים, לפיכך האמינו בו, שנאמר: "ויאמן העם". (שמות רבה פרשה ה סימן א.)

אולי נמסר הסוד מאב לבן רק לפני פטירתו של האב, ולכן לא שמע משה את הסוד מפי אביו. כדי שהעם יאמין לו בבוא הזמן, נאלץ משה להתרחק ממנו לתקופה ארוכה, לגדול בבית פרעה ואחר כך במדין. רבות דובר על התאמתו של משה להיות מנהיג דוקא בגלל שלא גדל בתוך השעבוד, ולא חווה עבדות. כישורי המנהיגות שלו התפתחו בחינוכו בבית המלך, ואחר כך ברעיית הצאן במדבר. אבל כאן מתברר שהניתוק הזה ממסורת בית אבא היה הכרחי גם כדי שיוכל להביא את העם את בשורת הפקידה, והם יאמינו לו כשישמעו בקולו את הדהוד דבריו של יוסף, ששמעם במסורת מאבותיו - "בואו ולמדו: כל נביא וגואל שיבוא לכם ויאמר הגיעה עת גאולתכם ואומר בלשון פקודה מוכפלת, דעו שהוא גואל של אמת ועל ידו אתם נגאלין מן הארץ הזאת". (בראשית רבתי פרשת ויחי.)

בוגרות יקרות, בשרשרת הזו של העברת המסורת אתן החוליה הבאה. אוצרות בית המדרש השמורים בידינו, "סיסמאות" של אמונה ושל תקווה, הם ערובה להמשכיותו של העם, וליכולתנו להתמודד עם האתגרים העומדים לפתחנו. מוזמנות להגיע תמיד לבקר וללמוד

ביחד.

לכן!

מחכים

שבת שלום.